

Бібліографічні посилання:

1. **Богуславська В.Г.** Політична соціалізація в сучасній Україні / В.Г. Богуславська, Л.О. Василенко // Вісник Донбаської національної академії будівництва та архітектури. Проблеми соціогуманітарних наук. Випуск 20093(77), 2009. – С. 46-49.
2. **Гозман Л. Я.** Политическая психология / Л. Гозман, Е. Шестопап // Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 450 с.
3. **Девочкіна Н.** Політична соціалізація як політико-культурний процес трансформації суспільства / Н. Девочкіна // Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. Філософія. Політологія. – 2008. – №89-90. – С.56-60.
4. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]: Довіра населення до держструктур. – Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=57>.
5. Лабораторія законодавчих ініціатив [Електронний ресурс]: Довіра населення до суспільних інститутів. – Режим доступу: http://parlament.org.ua/index.php?action=publication&id=8&ar_id=2388&ch_id=76&as=0.
6. **Лещенко С.** Методологічні проблеми дослідження політичної соціалізації / С. Лещенко // Вісник Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка. Філософія. Політологія. – 2007. – №87-88. – С. 123-126.
7. **Стельмах В.** Неполітичні агенти політичної соціалізації / В. Стельмах // Віче. – 2012. – №12. – С. 19-21.
8. **Чорнобаєв В. І.** Деякі проблеми політичної соціалізації особистості у сучасній Україні / В. Чорнобаєв // Гуманітарний журнал. – 2010. – №1-2. – С.123-126.
9. **Шеременко Н. М.** Актуальні аспекти політичної соціалізації в сучасній Україні / Н. М. Шеременко // Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї [Текст]:. – Київ; Миколаїв, 2009. – Випуск 17. – 364 с.

УДК 323.1(477)

А. В. Гордієнко

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ В УКРАЇНІ:
СПЕЦИФІКА, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Досліджуються особливості формування політики мультикультуралізму в Україні, її специфіка та перспективи подальшого розвитку. Висвітлюються аспекти, які негативно впливають на формування мультикультурного суспільства.

Ключові слова: політика мультикультуралізму, мультикультурне суспільство, мультикультуралізм, етнокультурний розвиток, міжетнічні відносини.

Исследуются особенности формирования политики мультикультурализма в Украине, специфика и перспективы дальнейшего развития. Освещаются аспекты, которые негативно влияют на формирование мультикультурного общества.

Ключевые слова: политика мультикультурализма, мультикультурное общество, мультикультуралізм, етнокультурное развитие, межэтнические отношения.

The article deals with the main peculiarities of multicultural policy forming in Ukraine, its features and prospects of future development. The author highlightes the issues, which have a destructive influence on multicultural society development.

Keywords: multicultural policy, multicultural society, multiculturalism, ethnocultural development, intercultural relations.

© А. В. Гордієнко, 2012

Глобалізаційні процеси, які з кожним роком прискорюються, значною мірою детермінують специфіку взаємодії різних етнічних груп як всередині тієї чи іншої країни, так і на рівні світової спільноти. Кожній країні, яка стратегічною метою обрала рух до демократії та інтеграції у світовий простір, треба враховувати новітні виклики та умови, що актуалізують необхідність підтримувати мультикультурний баланс. З цих позицій нині перед Україною стоїть непросте завдання: побороти можливі внутрішні міжетнічні суперечності і стати свого роду центром взаємодії двох цивілізацій – азійської та європейської. Такі завдання вимагають від країни

розроблення загальнонаціональної концепції мультикультурного розвитку та гармонійної міжетнічної взаємодії не тільки на внутрішньодержавному, а й на субрегіональному рівні. Водночас це зовсім не означає, що Україна повинна стати «плавильним казаном» американського зразка, де різні культури будуть перетворюватися на «однорідну масу». Головне завдання в тому, щоб створити умови для безболісної та ефективної інтеграції різних культур у межах приймаючого українського середовища зі збереженням специфіки та унікальності кожної з них.

Питання дослідження феномена мультикультуралізму та мультикультурної політики зокрема отримали широке висвітлення у науковій літературі. Так, серед західних вчених, що розробляють дану проблематику, варто виокремити перш за все С. Бенхабіб, Н. Глейзера, У. Кімліку, Ч. Кукатаса, В. Ньюмена, Ч. Тейлора, Г. Терборна та інших. Вітчизняними авторами, праці яких присвячені окресленим питанням є: С. Дрожжина, О. Калакура, А. Куропятник, В. Малахов, Я. Пилинський, М. Тлостанова та ін. Аналіз матеріалів з даної проблематики показує, що на Заході феномен мультикультуралізму отримав досить широке висвітлення в науковій думці. Авторами розроблено багато концепцій та підходів стосовно напрямків їх становлення та розвитку, однак більшість науковців звертають увагу на окремі аспекти цього суспільно-політичного явища (етичні, мовні проблеми, місце в освітньо-виховній діяльності тощо). Слід зауважити, що це також стосується і українських дослідників, серед яких мало хто займається комплексним дослідженням мультикультуралізму та проблемами втілення його ідей в соціально-політичну практику українського суспільства. Тому можна стверджувати про слаборозробленість політологічного підходу до проблеми мультикультуралізму в контексті українського полікультурного соціуму.

Підсумовуючи наявні у науковому дискурсі характеристики, мультикультуралізм можна визначити як політичну теорію та практику, які стверджують правомірність і цінність культурного плюралізму, доцільність та значущість багатомірності й різноманітності культурних форм (етнічних, расових тощо), та водночас є інструментом і механізмом узгодження різнонаправлених інтересів у суспільстві.

Автор ставить за мету дослідження розкрити наступні цілі:

□ дослідити особливості й тенденції формування політики мультикультуралізму в українських реаліях;

□ окреслити проблемні аспекти впровадження політики мультикультуралізму в українському суспільстві.

Здобуття Україною незалежності стало першим викликом для нашої держави у впровадженні політики мультикультуралізму, яка, варто наголосити, не отримала офіційного визнання та існує в основному на рівні неофіційних намагань та законодавчих зусиль щодо гармонізації міжетнічної ситуації у країні. В даному випадку першочерговим завданням стало створення основних засад державотворення, у тому числі поєднання різних етнокультур у новому форматі незалежної держави. Реалізація етнонаціональної політики в Україні, починаючи з періоду 1980-1990-х років, відбувалася у межах трансформації національних відносин радянських часів з вкрапленням елементів ліберально-культурної парадигми, направленої на гармонізацію взаємин титульної нації з представниками інших етносів, заснованої на толерантному ставленні до етнічних груп чи окремих представників інших етносів, їх активній участі в суспільно-політичному житті [3, с. 20].

Сучасне національне законодавство в мультикультурній сфері має розгалужену систему нормативно-правових документів: Декларація про державний суверенітет України (1990 р.), Акт проголошення незалежності України (1991 р.), Декларація прав національностей України (1991 р.), Конституція України (1996 р.), Закон України «Про національні меншини в Україні» (1992 р.) та інші законодавчі акти, укази та розпорядження президентів України, постанови Кабінету Міністрів, ратифіковані Верховною Радою міжнародно-правові документи, двосторонні міждержавні і міжурядові угоди тощо.

Проте пріоритетним правовим документом у регуляції міжетнічних відносин у нашій державі є Конституція України, що уособлює верховенство закону в країні. Відповідно цим документом усім національним меншинам гарантується вільний розвиток та захист етнічних прав. Відповідно до ст. 24 Конституції України «громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом», жодні привілейовані чи дискримінаційні дії щодо громадянина «за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань...» є неприпустимі та протизаконні.

«Декларація прав національностей України» стала першим документом у сфері етнічної політики нашої держави, яким було підтверджено прагнення української спільноти до гармонізації і спокою в багатонаціональному суспільстві. У статтях декларації гарантуються всім національним меншинам, які проживають на території України, рівні політичні, економічні,

соціальні і культурні права [1, с.170].

Найважливішим документом у сфері міжнаціональних стосунків став Закон України «Про національні меншини в Україні» від 25.06.1992 р. Юридичне затвердження національних прав у незалежній державі було зумовлене демократичними змінами, які передбачали визнання невіддільності свободи людини та етнічних прав. Вже у ст.1 цього документа зазначено, що «Україна гарантує громадянам республіки незалежно від їх національного походження рівні політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи, підтримує розвиток національної самосвідомості й самовиявлення». У ст. 18-19 стверджується, що «будь-яке пряме чи непряме обмеження прав і свобод громадян за національною ознакою забороняється й карається законом» [2].

Характерною особливістю формування нормативно-правової бази управління та регулювання етнонаціональних процесів стало активне впровадження у національне законодавство та державотворчу практику міжнародного досвіду, набутого у цій сфері. І це закономірно, адже наша молода держава досить активно співпрацює з ООН, а також ОБСЄ, Радою Європи, Міжнародною організацією з міграції (МОМ), ЮНЕСКО та іншими міжнародними організаціями. Відповідно українською стороною ратифіковано ряд міжнародних документів, таких як: «Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин», «Європейська хартія регіональних мов або мов національних меншин», «Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту», «Ословські рекомендації щодо мовних прав національних меншин» [1, с.170]. Однак, слід зазначити, що ратифікація Україною міжнародних правових документів неодноразово спричиняла виникнення низки гострих проблем юридичного, політичного та економічного характеру.

Концепція етнонаціональної політики є базовим політичним документом для формування моделі етнонаціональної політики держави, розроблення та подальшого впровадження на її основі правових документів. Проекти Концепції державної етнонаціональної політики України почали створюватися науковцями з кінця 1990-х років. Проте більшість з них були відхилені, оскільки не задовольняли передусім вимоги представників національних меншин, що проживають в Україні. Й дотепер не прийнято остаточного рішення щодо законопроекту «Про Концепцію державної етнонаціональної політики України», котрий був в установленому Кабінетом Міністрів України порядку переданий на його розгляд в квітні 2012 року. Невиправдано затягнувся процес розгляду парламентом України проекту Закону України «Про реабілітацію кримськотатарського народу», який було підготовлено Координаційною радою суспільно-політичних сил кримськотатарського народу ще у 2002 році. До нині Верховна Рада України не прийняла закону про корінні народи, хоча наша держава разом зі 142 країнами світу проголосувала за ухвалення Декларації прав корінних народів (Генеральна Асамблея ООН, 2007 рік).

Недоліки в механізмі реалізації положень закону «Про національні меншини в Україні», певна декларативність його норм свідчать про необхідність прийняття окремого законодавчого акта «Про національно-культурну автономію національних меншин в Україні», який би нормативно закріпив конкретні механізми її реалізації. Деяка невідповідність у законодавстві стосовно національних меншин зумовила необхідність конкретизувати багато положень Конституції України, Декларації прав національностей, відповідних законів «Про національні меншини в Україні», «Про освіту», «Про друковані засоби масової інформації». Норми чинного закону «Про національні меншини в Україні» з розвитком законодавства стали недостатніми для регулювання етнонаціональних процесів. Окремі норми цього закону, як, наприклад, положення статті 14 щодо права національних громадських об'єднань висувати своїх кандидатів у депутати на виборах органів державної влади, не можуть бути реалізовані на практиці, що робить їх декларативними. Є також потреба привести нормативно-правову базу у сфері міжнаціональних відносин у відповідність до Конституції України та міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України [9].

Проте в цілому чинним законодавством України, що сформувалося за роки її незалежності, все ж достатньою мірою забезпечується належне збереження ідентичності та культурної самобутності національних меншин. Його аналіз стосовно управління і регулювання етнополітичними процесами засвідчує, що в нашій державі вже напрацьовано досить широку правову базу з цих проблем. Однак прогресуючий розвиток міжнаціональних відносин, зростаюча активність представників етнічних спільнот вимагають постійного вдосконалення цього законодавства та впровадження ефективних механізмів реалізації державної етнополітики.

При розробці стратегічних напрямів етнокультурного розвитку країни слід враховувати також динаміку трансформації етнічного складу населення. Це має велике значення для розробки загальної соціально-економічної стратегії, з'ясування та оцінки майбутніх показників ринку праці та економічного розвитку, визначення системи пріоритетів соціального захисту з враху-

ванням прогнозованих змін ментальності населення, а також для впровадження ефективної політики мультикультуралізму.

За даними національного перепису, що відбувся у 2001 році можна зробити висновок, що Україна поліетнічна та мультикультурна держава. Відповідно до перепису, у країні мешкають представники 130 національностей. Кількість українців становила 37,5 млн. осіб (77,8 % всього населення), традиційних етнічних меншин: росіян – 8,3 млн. осіб (17,3 %), білорусів – 276 тис. (0,4 %), молдаван – 259 тис. (0,5 %), кримських татар – 248 тис. (0,5 %), болгар – 205 тис. (0,4 %), угорців – 157 тис. (0,3 %), румун – 151 тис. (0,3 %), поляків – 144 тис. (0,3 %), євреїв – 104 тис. (0,2 %), вірмен – 100 тис. (0,2 %), греків – 91 тис. (0,2 %), німців – 33,3 тис. (0,1 %). Інші народи представлені в Україні меншими групами (окрім ромів – 47 тис., азербайджанців – 45 тис. та грузин – 34 тис.) чи поодинокими респондентами [6, с.6].

Деякі вчені, наприклад О. Калакура, схильні розглядати сукупність громадян України як українську політичну націю. Ядром такої нації виступають етнічні українці, а найширшу її етнічну базу складає найбільша група європейських народів – слов'ян, об'єднаних подібними ознаками (походженням і мовною близькістю в системі індоєвропейських мов). Серед цієї більшості населення України домінують східні слов'яни (етнічні українці, росіяни та білоруси), представлені також західні слов'яни (поляки, чехи, словаки) і південні слов'яни (болгари, серби, хорвати). Загалом слов'яни складають понад 96 % населення нашої держави [3, с.21].

Така різноетнічна мапа України свідчить про те, що держава має свою унікальну історію впровадження елементів мультикультурної політики на своїх теренах. Здавалося, що народ який був довгий час розділений та не мав своєї держави не здатний до швидкого та безболісного об'єднання. Проте, практика засвідчила, що таке об'єднання можливе та має свої позитивні результати. Адже у результаті з'явилося виключне сплетіння різних етнокультурних традицій, звичаїв, обрядів, толерантності та культури спілкування в рамках однієї держави. Режимом, під час правління яких довелося жити українцям, без власної концепції державності, наклали власний відбиток на менталітет українського етносу. Прагнення Російської та Австро-Угорської імперії розколоти цілісність української нації призвело до того, що на рівні підсвідомості заклалася недовіра частини західних українців до східних і навпаки.

Саме на сучасному етапі розвитку української державності прийшов вдалий час для вироблення нової за підходами та якістю політики українського мультикультуралізму та напрацювання стратегій гармонізації міжетнічних культурних взаємовпливів. У цьому зв'язку завданням політики мультикультуралізму є поєднання інтересів розвитку української культури з іноетнічними культурами, зокрема, російською, представники якої часто не вважають себе національною меншиною.

Важливим показником внутрішніх процесів у етнічних спільнотах України є мовна характеристика і рівень мовної стійкості. 67,53% населення України вважає українську своєю рідною мовою, 29,59% віддає перевагу російській. Дані перепису свідчать про те, що етнічна самоідентифікація не завжди збігається з лінгвістичною. Так, 14,77% етнічних українців вважає своєю рідною мовою російську. Така ж ситуація простежується у білорусів (62,46%), болгар (30,34%), євреїв (82,98%) та греків (88,47%). Натомість українська є рідною мовою для 70,96% поляків, 21,1% циган, 22,1% німців тощо. Крім того, етнічна приналежність громад України не завжди збігається з рідною мовою. Високий рівень мовної стійкості спостерігається, насамперед, у росіян, угорців, кримських татар, румунів, українців, гагаузів та молдаван. Ці показники цілком відмінні для етнічних громад євреїв, білорусів, поляків, греків, німців тощо, які засвідчують значний рівень мовної асиміляції [4, с.12-14].

Таким чином, Україна, де майже 80% населення становлять етнічні українці, має всі необхідні об'єктивні демографічні, етногеографічні та політичні підстави бути національно цілісною українською державою, яка формує нові підходи до мультикультурної політики. Домінуючою передумовою і головним гарантом міжнаціональної злагоди та суспільної єдності України є, передусім, цілісність, ментальність і толерантність самої української етнічної нації, яка підтвердила свій державоформуючий характер і здатність вибудувати рівноправні відносини з усіма етнонаціональними групами, які мешкають на території держави. Тим паче в українців є досвід спільного, тривалого, переважно безконфліктного, проживання на одній території з представниками інших етносів, нам властивий порівняно високий рівень компліментарності. Українська етнонація є системотворним елементом українського суспільства, вона виконує функції демографічної та етнічної основи цього суспільства, пріоритетного генератора державотворення та основного носія державної мови [3, с.24].

Проте, в той самий час, особливістю даного етапу розвитку є те, що останніми роками відбувається розхитування стабільності та спокою суспільства так званим «мовним питанням», а політика державного мультикультуралізму перетворюється у політику політично вмотивова-

ного мультикультуралізму. В цьому році ми стали свідками прийняття скандального мовного закону «Про засади державної мовної політики» від 03.07.2012 р., який викликав хвилю акцій протесту, мітингів та нищівної критики, оскільки на думку тих, хто був проти його прийняття, даний закон поглиблює суспільний розкол і розхиляє основи української державності. В результаті прийняття даного закону російська мова стала користуватися захистом як регіональна на тих територіях України, де кількість її носіїв перевищила 10% за даними перепису, а це 13 з 27 адміністративно-територіальних одиниць України. Як наслідок, статус регіональної російській мові надали Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська, Донецька, Херсонська, Луганська та інші області країни та Крим.

З цих позицій, політизація питань, які розколюють суспільство призводить до втрати державною основної ідеї національної єдності, яка стала головною рушійною силою державотворення та національного єднання у часи здобуття незалежності нашою державою. Дійсно, на думку багатьох експертів етномовна ситуація України має чітко виражений територіальний розподіл: країну можна умовно поділити на три частини залежно від етнічного складу і використання української та російської мов. У Західному регіоні значний відсоток тих, хто не тільки визнає себе українцем, а й спілкується українською мовою (90%), натомість відсоток російськомовного населення дуже незначний (5%); у центральних регіонах російськомовне населення становить до 10%, воно складає значний відсоток у Східному і Південному регіонах і превалює у Донецькій, Луганській областях та Автономній Республіці Крим [4, с.18]. Таким чином, свідомо або несвідомо актуалізуючи такого роду питання, більшість політиків намагається політизувати етнічність, посягаючи цим самим на основні принципи закладеного в українській історії міжетнічного порозуміння.

Так, звернення та «переформатування» мовної політики в Україні призводить до появи перших проявів радикального мультикультуралізму, що тільки розбурхує суспільство. Дані соціологічних досліджень, повідомлення в ЗМІ засвідчують зростання рівня ксенофобії в Україні. Ксенофобські настрої є стійкою тенденцією у свідомості українського суспільства. Маючи історико-культурні передумови, ксенофобія підживлюється економічними труднощами, політичною агітацією, комплексами меншовартості. Проте, якщо звернути увагу на динаміку індексу ксенофобії, то чітко простежується, що найбільше його зростання відбувається в період виборчих кампаній, коли політичні партії обирають об'єктами ксенофобізації мову, ідеологію, ставлення до Росії, вектор зовнішньополітичного розвитку країни, тлумачення суперечливих періодів історії України [5, с.33].

Віддаючи перевагу мовному питанню для здобуття дисидентів у вигляді голосів на виборах політики не бажають звертати уваги на головне – відносно значна кількість населення вважає себе представниками іншого етносу (не українцями і не росіянами) у Чернівецькій (20,9%), Закарпатській (17,0%), Одеській (16,5%) областях та в Автономній Республіці Крим (17,4%). 2,9% населення країни вважає рідною не українську та не російську мови. Найвищі показники іншомовного населення зафіксовані у Чернівецькій (19,6%), Закарпатській (16,1%), Одеській (11,8%) областях та в АР Крим (12,9%). Регіональний розподіл національних меншин України також є не однорідним. Окрім двох великих етносів країни (українців та росіян), 12 меншин досягають 0,1% від усього населення України. Українці та росіяни мешкають у всіх регіонах. Сімнадцять інших національностей досягають 1,15% від усього населення адміністративної одиниці в одній чи більше областях. Відсоток білорусів складає як мінімум 1,15% від усього населення у всіх областях України, окрім Тернопільської, Івано-Франківської та Закарпатської областей. Вірмени досягають 1,15% від усього населення у 13 областях, євреї – у 12, поляки – у 10, молдовани – у 9, татари – у 6, азербайджанці – у 5, болгары – у 4, кримські татари – у 3, румуни, цигани та грузини – у 2, гагаузи, греки, німці, угорці та словаки – в одній області. Українці становлять абсолютну більшість на всій території держави, окрім АРК та Севастополя (24,3% та 22,4% відповідно). Етнічні росіяни становлять найчисельнішу національну меншину в усіх регіонах України, за винятком Закарпатської та Чернівецької областей. У Закарпатській кількісно переважають угорці та румуни, а у Чернівецькій – румуни та молдовани. Слід також згадати і про русинів, які проживають у Закарпатській області [4, с.19-22].

Доцільно наголосити, що на сьогодні в умовах будівництва в Україні демократичної правової держави, досі не відпрацьована ефективна система протистояння ненависті, агресії, ескалації екстремізму, відбувається нарощування деструктивних процесів у суспільстві, частішають серйозні зіткнення на політичному, соціальному, національному і релігійному ґрунті. Тому профілактика розповсюдження екстремістських настроїв повинна розглядатися в загальному контексті забезпечення непорушності конституційного ладу України та безпеки її громадян. Варто також розробляти систему соціальних, педагогічних, пропагандистських, нормативно-правових та інших заходів, спрямованих на запобігання виникненню настроїв ксенофобії, а та-

кож попередження дій, які вільно чи невільно сприяють цьому. У нинішній ситуації в основі міграційної політики має лежати діяльність держави з адаптації та соціально-культурної інтеграції іммігрантів, включення їх у суспільне та політичне життя суспільства, створення умов для прояву взаємного толерантного ставлення місцевого населення та мігрантів. У формуванні толерантної свідомості у молоді, профілактиці націоналізму та екстремізму велика роль повинна належати системі освіти [7, с.161].

Одна з причин невдач України у побудові сучасного громадянського суспільства полягає передусім в інституційній слабкості державного апарату. Як відомо, для виконання будь-якого завдання необхідно задіяти певну кількість людей відповідної кваліфікації, крім того, виконавці повинні чітко знати, що саме вони мають робити, з якою метою, яким, хоча б орієнтовно, має бути кінцевий результат їхньої діяльності. Натомість в Україні не лише немає достатньої кількості фахівців відповідного рівня кваліфікації для здійснення тих чи інших управлінських чи виконавських завдань, але немає і елементарного розуміння, що саме необхідно робити і з якою метою. Таким чином, брак кваліфікованих кадрів на всіх рівнях і в усіх ланках призводить лише до тотальної імітації діяльності. Слабка неінституціалізована держава не може забезпечити ані права власних громадян, ані права іноземців на дотримання їхніх прав, що породжує загальне почуття безкарності, і, відповідно, беззахисності. За таких умов поява скінхедів та інших асоціальних груп не є випадковою, адже якщо хтось може безкарно ображати мене, або мого сусіда чи родича, то чому я не можу робити це по відношенню до інших, особливо, якщо ці інші належать до безправних та незахищених категорій населення. Тому підготовка кадрів та запровадження громадянської освіти є першочерговим для суспільства завданням, якщо воно хоче бачити своїх членів законослухняними й толерантними [8, с.167].

Крім того, за прогнозами науковців, Україну очікує подальше скорочення населення, зростання частки українців за національністю, зменшення частки росіян, збільшення кількості кримських татар. Зростатиме чисельність вихідців з Кавказу, а також мігрантів з країн Азії та Африки. Отже, актуалізується необхідність формування толерантного ставлення з боку українського загалу до іммігрантів, етнокультурна і расова ідентичність яких не є традиційною для нашої країни [5, с.33].

Отже, специфікою сучасного українського соціуму є його полікультурність і головна соціально-культурна суперечність ХХІ століття у повній мірі стосується й України: це – суперечність між прагненням глобалізаційних процесів до єдності, унітарності, стандартизації та прагненням кожної культури до збереження своєї самобутності, унікальності, розмаїття. Враховуючи українську спрямованість на шлях європейської демократизації, перейняття деяких принципів мультикультурної політики Заходу, очевидно, може бути вдалим підготовчим моментом у процесі інтеграції України у Європейське співтовариство. Політика мультикультуралізму, основні принципи якої частково знайшли своє втілення законодавстві України, не зважаючи на наявність як внутрішніх так і зовнішніх загроз та суперечностей, має реальні шанси стати рушійною силою країни на шляху подальшої демократизації суспільства. Конституція України та Закон «Про національні меншини» забороняють дискримінацію за національними, мовними, расовими чи релігійними ознаками. Україна ратифікувала Рамкову конвенцію про захист прав національних меншин та Європейську хартію регіональних мов або мов меншин та інші міжнародні документи. Однак є значні розбіжності між термінологією національного законодавства і міжнародних конвенцій, що ускладнює виконання положень документів, спричиняє виникнення низки проблем юридичного та політичного характеру. Україна має потужну законодавчу базу, яка регулює етнокультурні та етнонаціональні взаємини у державі. Однак у багатьох випадках ця база не забезпечує належного вирішення певних проблем, які назріли у соціумі. Воно гальмується значною мірою через неусталеність окремих положень і термінів, через відсутність певних концептів в українському законодавстві, а також через невідповідність, яка існує між задекларованими настановами та реальним їх впровадженням.

Бібліографічні посилання:

1. **Загурська-Антонюк В.Ф.** Пріоритети національної політики в поліетнічній системі української держави / В.Ф. Загурська-Антонюк // Грані. – 2010. – № 6. – С.169-172.
2. Закон України «Про національні меншини в Україні» від 25.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 529.
3. **Калакура О. Я.** Мультикультуралізм: сутність і перспективи для України [Електронний ресурс] / О. Я. Калакура. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ch1/2010_2/2-2.pdf.
4. **Мельник С.** Етнічне та мовне розмаїття України. Аналітичний огляд ситуації: монографія / С. Мельник, С. Черничко – Ужгород: ПоліПрінт, 2010. – 164 с.
5. **Михайлова М.О.** Поліетнічність як характеристика сучасного українського суспільства

6. Національний склад населення та його мовні ознаки (за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року). – К.: Держкомстат України, 2003. – 245 с.

7. **Нікішина М.** Іммігранти в українському суспільстві: проблема толерантності / М. Нікішина // Міграція і толерантність в Україні: Зб. ст. / За ред. Ярослава Пилинського. – К.: Стилос, 2007. – 191 с.

8. **Пилинський Я.** Міграція – толерантність – мультикультуралізм / Я. Пилинський // Міграція і толерантність в Україні: Зб. ст. / За ред. Ярослава Пилинського. – К.: Стилос, 2007. – 191 с.

9. Проблеми законодавчого врегулювання етнонаціональної політики в Україні. Основні критерії майбутніх законів: (круглий стіл Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, 20.05.2010р.) [Електронний ресурс] / В.Таран. – Режим доступу: <http://www.kompravlud.rada.gov.ua>

УДК 342.53:341.325:328.3

Ю. С. Нечипоренко

СИСТЕМА РАЦІОНАЛІЗОВАНОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ: ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ СПЕЦИФІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ У ТРАНЗИТНИХ КРАЇНАХ

Розглядається система раціоналізованого парламентаризму як система державного правління та специфіка виконання функцій єдиним законодавчим органом влади в умовах переходу до демократії. Визначено особливості функціонування згаданої системи в умовах політичної трансформації транзитних країн.

Ключові слова: раціоналізований парламентаризм, системи державного правління, транзитологія, політична трансформація.

Рассматривается система рационализованного парламентаризма как система государственного правления и специфика выполнения функций единственным законодательным органом власти в условиях перехода к демократии. Определены особенности функционирования данной системы в условиях политической трансформации транзитных стран.

Ключевые слова: рационализированный парламентаризм, системы государственного правления, транзитология, политическая трансформация.

The system of rationalized parliamentarism as a system of state board and specific of the single legislative body functioning in the transition to democracy are considered. The features of the functioning of the system in terms of the political transformation of transit countries are defined.

Keywords: rationalized parliamentarism, system of state board, transitology, political transformation.

© Ю. С. Нечипоренко, 2012

Основним завданням держави є підтримання балансу суспільно-політичних сил й ефективне управління з метою задоволення потреб, прав і свобод громадян, що зазвичай втілено у конституційних положеннях. Для виконання покладених функцій вищі органи державної влади мають перебувати в абсолютному балансі та діяти виключно в інтересах народу.

На сьогодні в Україні перманентна політична криза та нездатність суб'єктів прийняття загальнонаціональних політичних рішень ефективно взаємодіяти свідчать про актуальність наукових досліджень модернізації політичних систем в транзитних країнах та пошук якомога дієвіших механізмів переходу до демократії. Для зазначених країн реалізація політичної трансформації можлива лише при функціонуванні демократичних інститутів, а не при їх формальному існуванні. Ключову роль в утвердженні демократичного режиму та справжнього народовладдя відіграє парламент, який найбільш ефективно працює за системи раціоналізованого парламентаризму.

Тому у пропонованій публікації автор прагне окреслити та проаналізувати основні аспекти функціонування системи раціоналізованого парламентаризму з огляду на функціональність такої системи, а також на те, що саме її елементи запровадженні в Україні. Метою статті є трактування поняття системи раціоналізованого парламентаризму та аналіз механізмів прийняття загальнонаціональних політичних рішень в межах згаданої системи в транзитних країнах.